

Met die tien nieuwe steden wilde Rob Jetten alleen maar een illusie van daadkracht wekken

Posted on 1 november 2025 by Arnout Jaspers

Een gebeitelde tandpastareclame-glimlach, in verkiezingstijd meedoen aan een prime time tv-quiz en zowel de slogan, de kleding als het imago van Barack Obama kopiëren: het blijkt genoeg om de verkiezingen te winnen. Of D66 uiteindelijk wel of niet een paar duizend stemmen meer haalt dan de PVV doet er niets toe, aangezien de PVV al bij voorbaat is uitgesloten door partijen waarvan er sowieso een of meer nodig zijn in elke meerderheidscoalitie.

Als de PVV toch net de grootste blijkt, valt te vrezen dat we eerst nog het zinloze ritueel moeten uitzitten van een PVV-verkenner die pretendeert op zoek te gaan naar een rechts kabinet en er na drie weken de brui aan geeft.

Daarna kan de gebruikelijke, maanden durende loopgravenoorlog van de formatie in ernst beginnen.

Een vreemde euforie

Stel dat een formateur met marathonkwaliteiten ergens in de lente van 2026 erin slaagt om de vierkante cirkel van een regeerakkoord tussen VVD, D66, CDA en GL-PvdA te smeden. Gaan we dan onder het kabinet Jetten een NederObama revolutie beleven?

De *surge* van D66 in de laatste week van de campagne was gebaseerd op een vreemde euforie over de jonge, frisse en optimistische Jetten, alsof deze D66-veteraan en ex-minister van het kabinet Rutte IV wedergeboren was. Door zijn reclamebureau heruitgevonden misschien wel, maar nieuwe ideeën over prangende kwesties als stikstof of de energietransitie en de congestie op het elektriciteitsnet hebben we niet van hem vernomen.

Maar D66 heeft toch een groots idee? Tien nieuwe steden bouwen!

Dit plan is eerder vintage Trump dan Obama. Het is de illusie wekken dat een radicale breuk met het verleden simpelweg een feit wordt door een megalomane claim te doen. *'We are going to build a great big wall, and Mexico is going to pay for it!'* Dat was in de aanloop naar Trumps eerste termijn zijn radicale oplossing voor de instroom van illegale migranten vanuit het zuiden.

Net zo hebben Jetten en D66 in hun droomwereld niets meer te maken met wetten (over stikstof en milieu die de bouw lamleggen) en praktische bezwaren (het elektriciteitsnet dat de nu bestaande steden al niet goed kan bedienen) door hele steden nieuw op de kaart te zetten.

Als BBB-minister Mona Keijzer probeert om permanente bewoning van vakantiewoningen te legaliseren en bevorderen – een bescheiden, maar praktische maatregel die direct de woningnood verlicht – gaan meteen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, ambtelijke instanties en juristen dwarsliggen. Dat is al zo moeilijk dat het kabinet dat nauwelijks voor mekaar krijgt. Maar als je roept dat je tien nieuwe steden gaat bouwen, weten politieke journalisten niet eens waar ze moeten beginnen met dit te bevragen. Ik heb ze daar althans niet één kritische vraag over horen stellen tijdens de verkiezingsdebatten.

IJstad

IJstad is een van die gedroomde nieuwe steden. Te bouwen door 2500 hectare nieuw land in het IJmeer op te spuiten. Klein detail: dat is een Natura2000-gebied, een rust- en fourageergebied voor trekvogels. Johan Vollenbroek, gefaciliteerd door de Nederlandse rechters, legt momenteel overal bouwprojecten en projecten voor de innovatie van de landbouw stil om stukjes schrale heide en andere snippers Natura2000-gebied van soms maar enkele hectaren te beschermen tegen onmeetbaar kleine hoeveelheden stikstofdepositie.

Maar een hele stad bouwen in een Natura2000-gebied – dat kan wél!, zoals de D66-campagneslogan luidt. De grootschalige aantasting van dit natuurgebied willen ze dan compenseren met natuurontwikkeling elders. Maar dat is nu juist wat echt niet mag van Europa: de EU Vogel- en Habitatrichtlijn zegt dat bestaande Natura2000-gebieden beschermd moeten worden. Je mag schade aan een Natura2000-gebied niet uitruilen tegen nieuwe natuur elders.

120.000 inwoners is één jaar migratiesaldo

Ook zouden voor deze D66-steden ineens andere stikstofregels gelden, waardoor je te hoge stikstofdepositie in het ene gebied wel mag compenseren met stikstofreductie elders, wat in het reëel bestaande Nederland allang door de rechter is afgeschoten. Wat denkt D66 daaraan te gaan doen? Johan Vollenbroek een staatssecretariaat aanbieden?

IJstad moet, à raison van 20 miljard euro, circa 120.000 inwoners onder dak gaan brengen. Dat is momenteel één jaar migratiesaldo. Juist D66 draagt een zware verantwoordelijkheid voor zowel de ongeremde instroom van migranten, de absurde stikstofregels als de congestie op het elektriciteitsnet door de uit de hand gelopen ontwikkeling van wind- en zonnestroom. Blijkbaar verlangt in verkiezingstijd niemand dat je daar rekenschap over aflegt, als je maar met grootse nieuwe plannen komt, want dan straal je optimisme uit.

Voor 20 miljard euro kun je twee grote kerncentrales bouwen. Kerncentrales zijn een van de meest effectieve manieren om zowel de CO2-uitstoot van Nederland terug te dringen als de congestie op het elektriciteitsnet te verlichten. Immers, elke gigawatt aan stabiele kernstroom maakt drie à vier gigawatt aan wiebelstroom uit

windturbines en zonnepanelen overbodig, inclusief alle netverzwaring om die enorme stroompieken te verwerken. Dat is geen gering voordeel, zeker niet als je midden in het IJsselmeer een nieuwe stad wilt bouwen.

Zowel D66, VVD als CDA zeggen voor nieuwe kerncentrales te zijn, en het kabinet Schoof had daar tot 2030 dan ook 13,6 miljard euro voor gereserveerd. Maar wat de partijen die een mogelijke centrum-linkse coalitie gaan vormen in feite van plan zijn, is een heel ander verhaal. Daarvoor kijken we in de kleine lettertjes van *Keuzes in Kaart*, de doorrekening van de verkiezingsprogramma's door het CPB.

D66 en CDA haalden stilletjes miljarden weg bij kernenergie

Dat GL-PvdA die volledige 13,6 miljard euro schrapt is geen verrassing, omdat ze daar nog steeds in de droomwereld van 100 procent 'hernieuwbare' energie leven. Maar ook D66 haalt daar stilletjes 4 miljard euro vanaf. Het CDA zelfs meer: 5 miljard. Enige visie ligt daar niet aan ten grondslag; de spreadsheet-politici waren simpelweg met hun kaasschaaf op zoek naar geld om gunstig uit de doorrekening te komen. Dat is de realiteit achter alle campagneretoriek.

We weten inmiddels wat er van die grandioze grensmuur van Trump terecht gekomen is. Zo zal het ook gaan met die tien nieuwe steden: de enige onderbouwing daarvoor is dat er een verkiezing gewonnen moest worden.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar?* ***Doneren kan zo*** *www.wyniasweek.nl/doneren/.* ***Hartelijk dank!*** *Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw publicabele reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!*